

Landsmøtet 2023 – forslag til uttalelser

Uttalelse 1: Prisen for likestilling

Norges Handikapforbund har dokumentert at funksjonshemmede har store ekstrakostnader som fellesskapet ikke dekker, og at det har gått feil vei de siste årene. Kostnadene kan strekke seg til mange titalls tusen kroner i året, og er direkte til hinder for likestilling og rettferdighet.

I år kom en ny rapport som dokumenterer at særlig uføre har store ekstrakostnader, og er mer utsatt økonomisk enn andre grupper i samfunnet. Blant funnene var at 44 prosent av uføre har redusert oppvarmingen hjemme, og hele 13 prosent har stått over måltider på grunn av økonomien.

NOU 2023:13 *På høy tid*, skriver: «Sysselsettingsgraden for funksjonshindrede er i underkant av 40 prosent. Flere i denne gruppen jobber også deltid enn i majoritetsbefolkningen, og har dermed også lavere inntekt. Dette vil si at en stor majoritet av funksjonshindrede har ulike velferdsordninger som for eksempel uføretrygd som sin primærinntekt. Dette vil for de aller fleste bety vedvarende lavinntekt. Husstandsinnkomsten til funksjonshindrede er i gjennomsnitt lavere enn for befolkningen ellers. 40 prosent av funksjonshindrede oppgir å ha en samlet husstandsinnkomst på under 450.000, mens dette gjelder kun for 19 prosent av befolkningen ellers.»

De siste årene har levekostnadene økt, det går ut over alle i det norske samfunnet, men helt spesielt ut over de av medlemmene våre som ikke kan være i arbeid. Når egenandeler øker, og velferd samtidig kuttes i og strammes inn, ender vi med en oppskrift på diskriminering som bare myndighetene kan rydde opp i.

Derfor har Handikapforbundet gjentatte ganger fremmet krav om at myndighetene skal undersøke, og dokumentere, økonomisk diskriminering av funksjonshemmede, sånn at vi får et åpent og ærlig bilde av situasjonen. Når myndighetene gjør endringer og grep som påfører oss kostnader for å ha en funksjonshemming, så får de samme myndighetene i det minste også dokumentere konsekvensene av egen politikk.

Likestilling kommer bare hvis ulikhet møtes med politisk handling, basert på kunnskap og innsikt i situasjonen til alle innbyggerne i landet vårt, og ved at politikerne slutter å se på den økonomiske straffen funksjonshemmede utsettes for som noe annet enn det det er: systematisk, økonomisk diskriminering.

Kampen for økonomisk likestilling er en av vår tids store likestillingskamper. Derfor prioriterer Norges Handikapforbund dette arbeidet høyt i årene som kommer, fram til likestilling blir en realitet.

Regjeringen må gjennomføre omfattende og gjentakende kartlegginger av de økonomiske levekårene for funksjonshemmede, inkludert systematisk kartlegging av merkostnader.

Det er svært mange målrettede tiltak som kan innføres for å sikre mer økonomisk likestilling folk funksjonshemmede. Noen av tiltakene Stortinget raskt kan gjennomføre er:

- Ekstraordinære økninger av grunnbeløpet i folketrygden
- Øke grunn- og hjelpestønnen til å speile de faktiske ekstrautgiftene funksjonshindrede har.
- Styrke bostøtten så ikke flere faller utenfor ordningen. Bostøtten må prisjusteres årlig, og må justeres slik at uføretrygdene ikke mister bostøtten når trygden justeres.
- Sette en stopper for økte og flere egenandeler, og fjerne muligheten kommunene har til å kreve egenandel av BPA-tjenester.

- Sørge for nødvendige hjelpemidler uten egenandeler, og at aktivitetshjelpemidler blir en rettighet
- Gjøre det lettere å kombinere inntekt og uføretrygd, blant annet ved å øke fribeløpet man kan tjene før trygden blir avkortet.
- Styrke Husbanken slik at funksjonshemmede kan kjøpe en egnet og tilgjengelig bolig, med assistentrom for de som har behov for det. Rammene for startlån må følge prisveksten i boligmarkedet.

Uttalelse 2: Tiden for BPA er nå!

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en ordning som skal sikre frihet og likestilling til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Altfor ofte ser vi at intensjonen med ordningen ikke blir oppfylt, men at det blir utført som en tjenestesom kun dekker det kommunene mener er helt basale behov. I flere og flere kommuner er ordningen under sterkt press. Vi opplever at både kommunene og Statsforvalterne behandler BPA ordningen svært ulikt. Kommunenes ideer og behov går foran innbyggernes rett til likestilling.

Den offentlige utredningen «Selvstyrt er velstyrt» dokumenterte utfordringer og hull i dagens forståelse og praktisering av BPA. Av høringssvarene ser vi at de aller fleste som ser på BPA som et likestillingsverktøy ønsker å flytte BPA ut av helselovgivningen og over til statlig forvaltning og finansiering. BPA må bli en egen tjeneste og ikke være en alternativ organisering til hjemmebasert omsorg.

Ved sist stortingsvalg gikk alle politiske partier til valg på å styrke BPA ordningen. Så langt er dette ord uten handling. Fra regjeringen har det vært helt stille. Nå har endelig stortingsflertallet pålagt regjeringen å legge frem en stortingsmelding om BPA, det er på høy tid.

Det er nå det gjelder. Regjeringen må ta mot bestillingen fra oss i organisasjonene og flertallet på Stortinget med åpne armer, det er på tide å gripe sjansen til å skape et bredt flertall for å gjøre BPA til et likestillingsverktøy, der bosted og tilfeldige byråkratiske ideer ikke får ta fra noen friheten lenger. Norges Handikapforbund er klare til å bidra med kunnskap, ideer og løsninger.

Uttalelse 3: Norske Tog AS har sporet av

Vi er lei av å bli behandlet som annenrangs passasjerer og ikke oppleve verken den forutsigbarheten og valgfriheten som andre opplever når de skal ta toget. Løsningene for å komme av og på toget med rullestol, og tilgjengeligheten om bord, gjør at vi risikerer å bli kjørt fra, ikke får gå av der vi skal og blir henvist til å plasser i en avgrenset del av toget.

Norske Tog AS, som kjøper inn togene som skal gå på norske skinner, har ikke stilt absolutte krav om universell utforming av togene som skal kjøre de lengste rutene i mange tiår fremover. Det gjør at de nå er på vei til å kjøpe inn tog som diskriminerer og er dårlig for alle passasjerer. Feilen som gjøres i dag, vil ramme oss i flere tiår fremover.

Universell utforming ofres raskt når de kommer i konflikt med andre krav i bestillingene. Kriterier som gjør at alle skal kunne benytte et offentlig transporttilbud, får ikke status som «skal-kriterier». Nå har Norske tog bestilt 17 fjerntog som de sier er «universelt tilgjengelige», men hvor det ikke er mulig å trille rett inn med rullestol, ikke er mulig å bevege seg fra vogn til vogn med rullestol og hvor det er heis for rullestolbrukere bare i én av åtte vogner.

Barn i rullestol og barn av foreldre i rullestol kan ikke leke i familievognas lekerom sammen med andre barn. Rullestolbrukere kan ikke velge komfortvognas bekvemmeligheter og arbeidsro.

Fremdeles vil av- og påstigningen være prisgitt at heisen virker, at toget stopper slik at det er mulig å bruke heisen og at konduktøren husker og har tid til å bistå. Frihet og likestilling ofres.

Hvis regjeringen ikke stopper dette kjøpet eller fremtidige kjøpe av utilgjengelige tog, står vi foran 40 nye år med diskriminerende kollektivtransport. Derfor må samferdselsministeren gripe inn, før det er for seint.

Norges Handikapforbund sine krav er enkle og rettfærdige, Norske Tog må komme seg på likestillingssporet:

- Ingen nye togsett uten universell utforming, ingen kontrakter til selskap som ikke kan stille med tog for alle.
- Alle skal komme seg inn og ut av toget uten hjelp, og alle skal ha tilgang til alle fasiliteter om bord i toget.